

A black and white portrait of Vojtěch Novotný, a man with short, dark, wavy hair, looking slightly to the left. He is wearing a dark jacket over a light-colored shirt. The background is a plain, light color.

Vojtěch Novotný

Odvaha být církví

Josef Zvěřina v letech
1913–1967

Odvaha být církví

Josef Zvěřina v letech 1913–1967

doc. Vojtěch Novotný, Th.D.

Recenzovali:

doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

PhDr. Jan Stříbrný

Text vznikl v rámci řešení grantového projektu GA ČR 401/08/1491.

Redakce Marie Bernardová

Grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova v Praze, 2013

© Vojtěch Novotný, 2013

ISBN 978-80-246-2432-7

ISBN 978-80-246-2452-5 (online : pdf)

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2014

<http://www.cupress.cuni.cz>

Deformitas Christi te format.

S. Augustinus, *Sermo* 27,6,6

(Ἡ ἀγάπη) οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ,
συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ

1 Κορ 13,6

Obsah

Úvod	11
1. Cesta ke kněžství (1913–1938)	26
1.1 Dětství	26
1.2 Gymnazijní studia	30
1.3 Studium a formace v Římě	34
1.4 Zvěřinova ohlédnutí za první republikou	44
2. Období druhé světové války (1938–1945)	48
2.1 Falknov	48
2.2 Pyšely	54
2.3 Plzeň	59
2.4 Praha	63
2.5 Zásmuky	68
2.6 Praha	76
2.6.1 Kněžské působení	76
2.6.2 Česká liga proti bolševismu	80
2.6.3 Přátelství s Růženou Vackovou	82
2.6.4 Účast v odboji	87
2.6.5 Sběr lidských těl	89
2.7 Zvěřinova ohlédnutí za válkou	90
2.8 Publikační činnost	93
3. Mezi totalitami (1945–1948)	99
3.1 Pražské povstání a vztah k Němcům	100
3.2 Přejídné období	106
3.3 Počátek působení na teologické fakultě	111
3.4 Teologie pozemských skutečností a zájem o marxismus	118

3.4.1 Znamení doby	118
3.4.2 Teologie pozemských skutečností	120
3.4.3 Studium marxismu	126
3.4.3 Politický profil	141
3.5 Další aktivity	147
3.6 Publikační činnost let 1945–1946	151
3.7 Stipendijní pobyt ve Francii	152
3.8 Disertace	155
3.9 Pastorační působení mezi vysokoškoláky	159
3.9.1 Česká liga akademická	159
3.9.2 Katolická akce	162
3.9.3 Tomislav Kolakovič	164
3.9.4 Pražské pojetí Katolické akce	169
3.9.5 Pastorage mezi umělci	173
3.9.6 Rodina	177
3.10 Studium catholicum	182
3.11 Publikační činnost v letech 1947–1948	185
4. Sřtět s proticírkevním režimem (1948–1952)	188
4.1 Dteky totality	189
4.2 Doktorát a akademické působení	199
4.3 Otevřený sřtět	204
4.4 Služba v PTP	226
4.5 Zatčlení	236
4.6 Vyšetřování	240
4.7 Příprava procesu	252
4.8 Soud	258
5. V područi bezpráví (1952–1965)	270
5.1 Mírov a Praha	271
5.2 Tábor L u Vykmanova	277
5.3 Leopoldov	290
5.4 Valdice	313
5.5 Zvěřinova ohlédnutí za vězením	335
5.6 Vědecká činnost v l. 1952–1965	344
6. (Ne)svoboden (1965–1967)	346
6.1 Civilní zaměstnání	346
6.2 Zapojení do místní církve	355
6.2.1 Postoj režimu k církvi v letech 1952–1962	355

6.2.2 Vztahy mezi Svatým stolcem a Československem	358
6.2.3 Osmělení věřících a recepce koncilu	364
6.2.4 Koncept církve dialogické	368
6.2.5 Působení propuštěných vězňů	394
6.2.6 Kontakty se zahraničím	398
6.3 Vědecká činnost	402
7. Vývoj Zvěřinovy reflexe do roku 1967	422
Přílohy	428
1. Homilie 1945–1950	428
1.1 Koncept kázání z 1. 5. 1945	428
1.2 Koncept kázání z 24. 1. 1946	430
1.3 Koncept kázání z 24. 5. 1945	431
1.4 Koncept kázání z 29. 6. 1945	432
1.5 Koncept kázání z 12. 7. 1945	434
1.6 Koncept kázání z 20. 7. 1945	435
1.7 Koncept kázání z 22. 7. 1945	437
1.8 Koncept kázání z 22. 8. 1945	439
1.9 Koncept kázání z 29. 12. 1945	441
1.10 Koncept kázání z 10. 1. 1946	443
1.11 Koncept kázání z 29. 3. 1946	445
1.12 Koncept kázání ze 7. 2. 1948	446
1.13 Koncept kázání ze 4. 11. 1949	447
1.14 Koncept kázání z 2. 3. 1950	448
1.15 Koncept kázání z 16. 3. 1950	449
1.16 Koncept kázání z [června] 1950	450
2. Studium catholicum – odbor výtvarného umění (19. 10. 1947)	451
3. Žádost Josefa Zvěřiny o zahájení habilitačního řízení (1. 10. 1969)	454
4. Posudek Růženy Vackové: <i>Výtvarné dílo jako znak</i> (26. 10. 1969)	456
5. Fotografie	460
Bibliografie prací Josefa Zvěřiny	467
1. Propria individuální, vydaná, datovaná	471
2. Propria individuální, nevydaná, datovaná	505
3. Propria kolektivní, vydaná, datovaná	506
4. Dubia	508
5. Překlady	508

Seznam zkratk	509
Seznam použité literatury	511
1. Archivní prameny	511
2. Publikované prameny a edice dokumentů	513
3. Periodika	518
4. Sekundární literatura	521
Jmenný rejstřík	580

Úvod

1. Josef Zvěřina je považován za jednu z nejvýznamnějších osobností katolické církve v českých zemích druhé poloviny 20. století a za jednoho z jejích největších teologů. Toto hodnocení lze nalézt nejenom ve vzpomínkách pamětníků, ale i v odborné literatuře, jež pojednává o dějinách české společnosti dané doby, zejména pak o dějinách církevních a o dějinách teologie.¹ Je-li ovšem takový soud pravdivý (a jako takový byl

-
- 1 Srov. např. JANDOUREK, Jan. *Halík Tomáš: ptal jsem se cest*. Praha: Portál, 2001, s. 57: „Zvěřina se stal symbolem úsilí o mravní a intelektuální obnovu českého katolictví, a to právem. Byl to zřejmě nejvýznamnější katolický teolog, kterého jsme v Čechách ve 20. století měli. Ale ještě víc než jeho dílo a jeho obrovská učitelská činnost znamenal jeho charakter, jeho statečnost a jasnozřivost, s níž nekompromisně ve všech dramatických okamžicích našich národních dějin po víc než půl století stál vždycky v první řadě těch, kterým šlo o dobrou věc.“ HALÍK, Tomáš. *Ten, který se za nás vydával: Příběh Josefa Zvěřiny, učitele teologie a občanské odvahy*. Dostupný z WWW: <http://www.halik.cz/clanky/josef_zverina.php> [2007-05-22]: „Život otce Zvěřiny se téměř kryje s dějinami československého státu: kdykoliv v těchto dějinách – ve společnosti, v církvi, v kultuře – se dělo něco podstatného, kdykoliv bylo třeba nasadit kůži, projevit odvahu, zastat se dobré věci a postavit se proti zlu, Zvěřina byl vždy u věci...“ BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: CDK, 2007, s. 261: „Pokud bychom hledali nějakou osobu nadanou všemi třemi typy autority [tj. autoritou přirozenou, legitimní a charismatickou] v domácí církvi, pak by to byl s největší pravděpodobností Josef Zvěřina, který se stal akceptovatelným nejen pro značný okruh lidí v církevním rámci, ale také pro osobnosti mimo církev, zvláště po podepsání Charty 77 a její obhajobě.“ RICCI, Francesco. In memoriam Josef Zvěřina (1913–1990). *Il Nuovo Areopago: rivista bimestrale di cultura* 1990, roč. 9, č. 3 (35), s. 9–10: „Je-li pravda, že Praha byla v posledních padesáti letech jevištěm výjevů nízkých i vznešených, Zvěřina byl jejich – jedněch i druhých – deuteragonistou, postavou, která se v řecké tragédii objevuje proto, aby zjevovala světla a stíny, pravdy a lži, slavné a ničemné skutky protagonisty, jež se postupně ukazují na scéně. Je tedy soudcem, nebo přesněji svědkem, hlasem volajícím, prorokem a někdy i martyrem. [...] V jakém smyslu Zvěřina byl a zůstává deuteragonistou českých – a protože českých, tedy i evropských – dějin druhé poloviny 20. století? V tomto století došlo v Evropě ke třem revolucím: komunistické, národněsocialistické a konzumní. V roce 1939, 1950, 1968 a 1989 se Praha stala středem dramatických událostí, které měly již ve svém bezprostředním průběhu

svými autory předložen), je znalost života a díla Josefa Zvěřiny jedním z nejdůležitějších stavebních kamenů dějin místní katolické církve v českých zemích druhé poloviny 20. století a její teologické reflexe. Zdálo by se proto oprávněné předpokládat, že se tato a podobná hodnocení nezakládají jenom na intenzivním dojmu, který vznikl v osobním setkání s Josefem Zvěřinou, nebo na tradované evidenci, nýbrž i na zevrubném poznání jeho života a díla. Osobní dojem či tradovaná evidence totiž sice mohou být pravdivé, z hlediska kritického poznání jsou ale nedostatečné, protože nedoložené ověřitelnými prameny a nezbytnou argumentací. Ve své obecnosti navíc konkrétní fakta a příčinné souvislosti pouze předpokládají, avšak nepředkládají.

2. Jaký je ale reálný stav vědomostí o této osobnosti?

Z hlediska životopisného je nejhodnotnějším pramenem jeho rozhovor s Marií Rút Křížkovou, který vznikl v letech 1986–1987 a vyšel v roce 1995 s názvem *Žít jako znamení: Rozhovory s Josefem Zvěřinou*.² K dispozici jsou i některé další autobiografické texty, rozhovory či zmínky.³ Poskytují základní rámec, do nějž lze vkládat různá doplnění a upřesnění. Nutno k nim nicméně přistupovat s opatrností, protože obsahují řadu omylů, zaviněných nepřesnostmi ve Zvěřinových vzpomínkách. Dalším hodnotným, byť těžko ověřitelným pramenem jsou rozptýlená svědectví těch, kdo se s ním setkali. Biografické práce až na výjimky nepřinášejí nic podstatně nového a jenom v minimální míře vycházejí z archivního materiálu.⁴ Zcela pominout lze medailony, které jsou vesměs pouhým

evropský význam. A Zvěřina v nich byl ponořen (až po krk, jak se říká): nikoli jako intelektuál, který – au-dessus de la mêlée – hodlá řídit běh dějin v síle vlastní jistoty, že je držitelem jejich významu a že může usměrňovat jejich smysl, nýbrž jako běžný malý člověk, ponořený spolu s ostatními v melting pot dobrých a špatných, hloupých či podlých událostí, výhradně s jistotou víry v mrtvého a vzkříšeného Krista a s nevyčerpatelnou zásobou ironie [...]. Víra a ironie uschopňují při sdílení lidského údělu k pravé (ba jedině možné) „teologii dějin“. Lze tedy s naprostým přesvědčením tvrdit, že Josef Zvěřina byl jediným opravdovým teologem dějin našeho století. A lze to říci i přesto, že nikdo – nebo jen nemnozí – nečetl něco z jeho střízlivých teologických esejů.“

- 2 KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút – ZVĚŘINA, Josef. *Žít jako znamení: Rozhovory s Josefem Zvěřinou*. Praha: Zvon, 1995. Datace je uvedena v předmluvě Václava Vaško na s. 7.
- 3 Např. ZVĚŘINA, Josef. *La gioia di essere Chiesa*. Bologna: Edizioni CSEO, 1990, s. 12–18 (kap. La mia storia nella storia della mia terra boema); ZVĚŘINA, Josef – JANČAŘÍK, Michal. Rozhovor s P. Josefem Zvěřinou. *Velehrad: časopis pro křesťanský život* 1990, roč. 1 (2), č. 6, s. 15–18; ZVĚŘINA, Josef – BAUER, Jan. Humanismus je základem víry. *Náš domov: Příloha Zemědělských novin* 1990, 20. 4., roč. 46, č. přílohy 16, s. 1–2 přílohy. Další texty budou citovány v průběhu této práce.
- 4 Srov. např. MÁDR, Oto. Josef Zvěřina. *Teologické texty* 1990, roč. 1, č. 4, s. 160; ID. Teolog Josef Zvěřina. *Teologické texty* 1993, roč. 4, č. 3, s. 106–108; ONDOK, Josef Petr. Josef Zvěřina: člo-

opakováním obecně známých skutečností. Ucelená biografie, která by byla založena na studiu archivních materiálů a na heuristice Zvěřinových autobiografických textů i sekundární literatury, dosud neexistuje.

Co se bibliografie Zvěřinových prací týče, jediným relevantním podkladem je seznam, který sestavila Jolana Poláková pro publikaci *Pět cest k radosti*.⁵ Bibliografie je ve všech třech dosavadních vydáních (1995, 1997, 2003) nezměněna a opatřena dodatkem, že si nečiní nárok na úplnost. To platí jak z hlediska jednotlivých záznamů, tak i z hlediska jejich celkového množství: řada publikací chybí. Také kvalitní bibliografie je tedy zatím pouhé desideratum.

Pokud jde o Zvěřinovu reflexi, největší část studií se zatím soustředila na povšechnou charakteristiku Zvěřinovy stati *Odvaha být církví*, na jeho knihu *Teologie agapé* a na jeho eklesiologii,⁶ nověji též na jeho trinitologii a pneumatologii.⁷ Recenze nepřinášejí nic podstatnějšího. Nejrozsáhlejší

věk, kněz a mukul. *Universum: revue České křesťanské akademie* 2003, roč. 13, č. 2, s. 7–9; ID. *Muklovský Vatikán*. Brno: CDK, 2005, passim; STŘÍBRNÝ, Jan. Josef Zvěřina v PTP. *Universum: revue České křesťanské akademie* 2003, roč. 13, č. 2, s. 10–13; SROVNALOVÁ, Magdalena. *Josef Zvěřina – kněz a učitel. Tajné studium dogmatiky na Moravě v letech 1975–1990* (diplomová práce obhájena na ETF UK). Praha 2003; SROVNALOVÁ, Magdalena – STŘÍBRNÝ, Jan. Josef Zvěřina a speciál. studium teologie na Moravě. *Universum: revue České křesťanské akademie* 2005, roč. 13, speciál, s. 42–44; *Universum: revue České křesťanské akademie* 2005, roč. 13, č. 3, s. 36–40; SLAVÍČKOVÁ, Marta. *Josef Zvěřina jako katecheta dospělých* (diplomová práce obhájena na CMTF UP). Olomouc, 2004. Další texty budou citovány v průběhu této práce.

- 5 ZVĚŘINA Josef. *Pět cest k radosti: [Výbor z díla]*. Vybrala a uspořádala Jolana Poláková. 1. vydání. Praha: Zvon, 1995; 2. vydání. Praha: Zvon, 1997; 3. vydání. Praha: Vyšehrad, 2003. Bibliografie je ve 3. vydání na s. 248–258.

- 6 BUGEL, Walerian. Miłosz kluczem do teologii: o „Teologii Agapé“ ks. Josefa Zvěřiny. *Więź* 1993, č. 2, s. 127–136; KARFÍKOVÁ, Lenka. Česká katolická teologie v 80. letech: (K teologii agapé Josefa Zvěřiny). *Reflexe: časopis pro filosofii a teologii* 1994, č. 12, s. 11/1–8; DOLISTA, Josef. Charakteristika teologie Josefa Zvěřiny. *Aktuality: Magazín Setkání* 1994, roč. 5, č. 6, s. 31–32; ID. Charakteristika teologie Josefa Zvěřiny. In KARFÍKOVÁ, Lenka – KŘIŠŤAN, Alois – KUŘE, Josef (eds.), *„Život se tvoří z přítomné chvíle“: Česká katolická teologie po druhé světové válce*. Brno: CDK, 1998, s. 112–115; ID. Demokracie církve s odkazem na dílo Josefa Zvěřiny. *Universum: revue České křesťanské akademie* 2001, roč. 11, č. 6, s. 18–21; DOLISTA, Josef – MACHULA, Tomáš. Skepsis gegen alles von oben: theologische Suchbewegungen in der tschechischen Übergangsgesellschaft. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas theologia Cyrillo-Methodiana: theologica olomucensia* 2002, č. 3, s. 75–95; DOLISTA, Josef – MACHULA, Tomáš. Církev zápasící. *Teologické texty* 2003, roč. 14, č. 2, s. 52–55; PAVELKOVÁ, Martina. Teologická reflexe v nesvobodném Československu. In MACHULA, Tomáš – PAVELKOVÁ, Martina – ŠTĚCH, František (eds.), *Veritas liberabit vos: sborník k sedmdesátinám Karla Skalickeho*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2004, s. 106–115; RYŠKOVÁ, Mireia. Eklesiologie Josefa Zvěřiny. In NOVOTNÝ, Vojtěch (ed.), *Česká katolická eklesiologie druhé poloviny 20. století*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 168–176.

- 7 POSPÍŠIL, Ctirad Václav. Světla a stíny trinitologie a pneumatologie Josefa Zvěřiny. *Teologické*

studium věnovali Zvěřinovi polští autoři Cezary Andrzej Mizia a Łukasz Szendzielorz, jejichž díla – pomineme-li jiné jejich problematické aspekty – lze pokládat za paradigmatickou ukázkou metodologických nedostatků, jimiž dosavadní bádání trpělo: nedostatečný zřetel na diachronní aspekt Zvěřinovy tvorby a velmi omezené pramenné východisko.⁸ Jenom výjimečně bylo totiž zatím zdůrazněno, že se Zvěřinovo myšlení tematicky vyvíjelo: že v něm od roku 1968 došlo ke zřetelnému posunu od primárního zájmu o dějiny a teorii (filosofii a teologii) umění k teologii dogmatické⁹ a že se koncept teologie agapé objevil až v polovině 70. let. Citované studie se tak v podstatě věnují pouze závěrečnému období jeho reflexe, jež spadá do 70.–80. let 20. století. Nutno uzavřít, že ani reflexe Josefa Zvěřiny nebyla prozatím studována v náležité úplnosti.

3. Jsou-li tedy na jedné straně důvody k opodstatněné domněnce, že život a dílo Josefa Zvěřiny představuje jeden z úhelných kamenů dějin katolické církve a teologické reflexe v českých zemích 20. století, a je-li na druhé straně celková bilance jejich poznání relativně chudá, vyvstává s naléhavostí úkol zpracovat Zvěřinův životopis na základě základního výzkumu, sestavit co nejúplnější bibliografii jeho prací a uchopit diachronně hlavní témata jeho reflexe. Pouze takto komplexní přístup opravňuje naději, že Zvěřina bude nahlédnut ve správné a přiměřené perspektivě a že se z tohoto zorného úhlu vyjasní i cesty, jimiž trojosobní

texty 2011, roč. 22, č. 3, s. 117–127; ID. *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010: tvůrnosti české katolické trojiční teologie a pneumatologie 1800–1989: komentovaná bibliografie 1800–2010*. [Brno]: L. Marek, c2011, s. 462–490.

- 8 MIZIA, Cezary Andrzej. *Znaczenie chrześcijańskiej agape dla prześladowanego kościoła według ks. Josefa Zvěřiny (1913–1990): studium pastoralne* (d disertační práce obhájená na Instytut ekumeniczny – Katolickij uniwersytet lubelskij). Lublin, 2002; ID. *Metoda a východiska teologie agapé Josefa Zvěřiny*. *Studia theologica* 2002, roč. 4, č. 2, s. 19–28; ID. *Prorocy charakter teologii agape Josefa Zvěřiny*. In KLAUZA, Karol (ed.). *Więksi i mniejsi prorocy Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*. Lublin: Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2003, s. 49–69; ID. *Význam Agapé pro pronásledovanou církev podle Josefa Zvěřiny*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta, 2007; SZENDZIELORZ, Łukasz. *Teologie agapé jako metoda: Agapetologiczna struktura dzieła teologicznego Josefa Zvěřiny*. Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2009; ID. *Myśl teologiczna Josefa Zvěřiny: „Teologia agapé” jako „teologia środka”*. *Ateneum Kaptanskie* 2002, č. 2–3, s. 281–290; ID. *Kobieta – Matka – siostra: Mariologiczne postawy teologii kobiety Josefa Zvěřiny*. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* 2008, roč. 41, č. 1, s. 32–45; ID. *Teologické myšlení Josefa Zvěřiny: teologie agapé jako „teologie středu”*. *Teologické texty* 2013, roč. 24, č. 2, s. 68–72. Srov. BRODNIEWICZ, Joanna. „... ale největší je láska“ (1 Kor 13,13): Polské ohlasy na teologii Josefa Zvěřiny. *Teologické texty* 2013, roč. 24, č. 2, s. 73–79.
- 9 Srov. nicméně ONDOK, Josef Petr. *Cesta Josefa Zvěřiny od filozofie umění k teologii*. *Univerzum: revue České křesťanské akademie* 2003, roč. 13, č. 4, s. 30–32.

Bůh vedl za jeho života místní církev. A snad i to, „co Duch praví církvím“ dnes.

Toto vědomí provázelo genezi studie, jež je zde představována. Zájem o Josefa Zvěřinu, který se u mne probudil v souvislosti s jeho někdejší působením na teologické fakultě,¹⁰ s jeho eklesiologií¹¹ a s ohledem na význam dějin teologie pro současnou místní církev,¹² mne vedl k tomu, že jsem si jej původně vybral jako téma disertační práce. Přípravné práce ale ukázaly, že má-li být Zvěřinova reflexe interpretována korektně, musí být lépe uchopena v historických souvislostech, takže je třeba nejprve zpracovat řadu jiných námětů – jakýchsi prolegomen. Tak vznikla disertace, která byla po úpravách zveřejněna ve dvou monografiích, v nichž je představen epistemologický statut dějin teologie a historické reálie teologické reflexe v českých zemích druhé poloviny 20. století.¹³ S ohledáváním Zvěřinova historického a teologického kontextu souvisejí i některé další studie.¹⁴ Přímou jeho reflexi byly věnovány práce, v nichž šlo

-
- 10 NOVOTNÝ, Vojtěch. Josef Zvěřina a pražská teologická fakulta. *Teologické texty* 2003, roč. 14, č. 2, s. 78–79; ID. Josef Zvěřina, teologická fakulta a křesťanské umění. In ROYT, Jan – OTTOVÁ, Michaela – MUDRA, Aleš. *Regnum Bohemiae et Sacrum Romanum Imperium: Sborník k počtě Jiřího Kuthana: Sborník Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy*. České Budějovice: Nakladatelství Halama, 2005, s. 35–64.
 - 11 NOVOTNÝ, Vojtěch. České teologie umírající církve 70. let 20. století. *Teologické texty* 2004, roč. 15, č. 1, s. 7–13; ID. Christologická založení teologií umírající církve. *Teologické texty* 2005, roč. 16, č. 3, s. 93–95; ID. Církev v nerozdělené lásce a vydanosti: Eklesiologické základy řeholního života dle Josefa Zvěřiny. *Mezinárodní katolická revue Communio* 2004, roč. 8, č. 3–4, s. 267–278.
 - 12 NOVOTNÝ, Vojtěch. Česká teologie 2. pol. 20. století a péče o místní církev. *Teologické texty* 2004, roč. 15, č. 5, s. 201–202.
 - 13 NOVOTNÝ, Vojtěch. *Teologie ve stínu: Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007; ID. *Katolická teologická fakulta 1939–1990: Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007.
 - 14 NOVOTNÝ, Vojtěch. Zrod teologa: Oto Mádr v letech 1945–1951. *Studia theologica* 2007, roč. 9, č. 30, s. 63–77; ID. Česká katolická eklesiologie na počátku druhé poloviny 20. století. In NOVOTNÝ, Vojtěch (ed.). *Česká katolická eklesiologie druhé poloviny 20. století*, s. 9–46; ID. Eklesiologie Antonína Mandla. Ibid., s. 107–130; ID. Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacika (1907–1988). In BEDŘICH, Martin [et alii] (eds.). *In Spiritu Veritatis: Almanach k 65. narozeninám Dominika Duky OP*. Praha: Krystal OP, 2008, s. 443–464; NOVOTNÝ, Vojtěch – ROYT, Jan – SKLENÁŘ, Karel. Cibulka, Josef Jan. In HISTORICKÝ ÚSTAV (AKADEMIE VĚD ČR). *Biografický slovník českých zemí*. Sv. 9. C. Praha: Libri, 2008, s. 409–410; ID. Působení Josefa Cibulky na teologické fakultě Karlovy univerzity. In JAROŠOVÁ, Markéta (ed.). *Professori Josef Cibulka ad honorem*. Praha: TOGGA, 2009, s. 17–33 (Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis: Historia et historia artium. Svazek VIII); ID. Plán akce pro vydávání českých vysokoškolských příruček bohosvědných: Stav české katolické teologie v letech 1949–1950. *Studia theologica* 2008, roč. 10, č. 33, s. 48–62; ID. Oto Mádr: „Církev je Boží dar a naše dílo.“ *Universum: revue České křesťanské akademie*, 2011, roč. 21, č. 3, s. 14–17; ID. Zvěřina, Josef. *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* 2013, sv. 34, sl. 1574–1576.